

Adroddiad i'r	Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio
Dyddiad y cyfarfod	26 Ebrill 2023
Aelod Arweiniol / Swyddog	Y Cyngorydd Gwyneth Ellis / Bob Chowdhury – Prif Archwilydd Mewnol
Awdur yr adroddiad	Bob Chowdhury – Prif Archwilydd Mewnol
Teitl	Diweddariad Archwilio Mewnol

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

1.1. Mae'r adroddiad hwn yn rhoi diweddariad i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar gynnydd diweddaraf Archwilio Mewnol o ran ei ddarpariaeth gwasanaethau, darpariaeth sicrwydd, adolygiadau wedi'u cwblhau, perfformiad ac effeithiolrwydd wrth yrru gwelliant.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

2.1. I ddarparu gwybodaeth am y gwaith a wnaed gan Archwilio Mewnol ers cyfarfod diwethaf y Pwyllgor. Mae'n caniatáu i'r Pwyllgor fonitro perfformiad a chynnydd Archwilio Mewnol yn ogystal â darparu crynodebau o adroddiadau Archwilio Mewnol fel y gall y Pwyllgor gael sicrwydd ar wasanaethau eraill y cyngor ac ardaloedd corfforaethol. Mae hyn yn galluogi'r pwyllgor i gyflawni ei gyfrifoldebau yn unol â'i Dymor Cyfeirio. Bydd cyflwyno'r cynllun archwilio yn cynorthwyo'r pwyllgor i gael sicrwydd bod y Datganiad Llywodraethu Blyneddol yn adlewyrchu'n briodol amodau'r Cyngor.

3. Beth yw'r Argymhellion?

3.1. Bod y Pwyllgor yn ystyried cynnwys yr adroddiad, yn asesu cynnydd a pherfformiad Archwilio Mewnol.

- 3.2. Bod y Pwyllgor yn penderfynu a oes angen sicrwydd pellach ar unrhyw un o'r meysydd archwilio i ddilyn y cynnydd wrth weithredu'r cynlluniau gweithredu gwella.

4. Manylion yr adroddiad

- 4.1. Mae atodiad 1 yn rhoi diweddariad ar waith archwilio mewnol a wnaed ers yr adroddiad diweddar diwethaf i'r pwyllgor ym mis Ionawr 2023.
- 4.2. Ers adroddiad diweddar'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio diwethaf, mae saith archwiliad wedi'u cwblhau, ni chafodd yr un ohonynt sgôr sicrwydd isel. Fel rhan o'r broses ddilynol, dilynwyd chwe adolygiad a oedd wedi derbyn sgôr sicrwydd uchel neu ganolog i sicrhau bod y camau rhagorol wedi'u cwblhau.
- 4.3. Ers y diweddariad Archwilio Mewnol diwethaf ym mis Ionawr 2023, cymeradwywyd y papur ymgynghori ar adolygiad yr Uwch Dîm Arwain (SLT) ac o'r 1 Ebrill 2023; Mae Archwiliad Mewnol wedi symud draw i'r Gwasanaeth Cyllid ac Archwilio sydd newydd ei enwi a bydd yn adrodd i Steve Gadd S.151 swyddog.
- 4.4. Mae'r 12 mis diwethaf wedi gweld Archwiliad Mewnol yn cario o leiaf un swydd wag ar unrhyw adeg. Oherwydd y swyddi gwag hyn, aelod o staff yn sâl am bedwar mis a thri ymchwiliad arbennig, sydd wedi cymryd cryn dipyn o amser archwilio, mae wedi golygu nad ydym wedi gallu cwblhau'r Cynllun Archwilio ar gyfer 2022/23 ac felly, bydd yn cario dros nifer o adolygiadau i'r flwyddyn ariannol newydd.
- 4.5. Y swydd staffio bresennol yn y diweddariad ym mis Ionawr oedd Archwiliad Mewnol wedi penodi Prif Archwilydd newydd ac roedd y ddwy swydd Uwch Archwilydd wedi'u trosi i Archwilwyr Llwybr Gyrfa ac wedi eu llenwi. Golygai hyn erbyn canol Chwefror byddai Archwiliad Mewnol yn cael ei gyflenwad llawn o staff. Yn anffodus, ar ôl dim ond pythefnos, ymddiswyddodd y Prif Archwilydd, gan adael swydd wag. Roedd y swydd hon wedi bod yn anodd i'w llenwi ar y ddau achlysur blaenorol roedd wedi cael ei hysbysebu. Ar ôl trafodaethau gyda'n harbenigwr Adnoddau Dynol, mae'r swydd wedi ei newid i Lwybr Gyrfa - bydd y Prif Archwilydd a'r cyfweiliadau yn cael eu cynnal ar y 27 Ebrill.

- 4.6. Mae'r tîm Archwilio Mewnol yn parhau i symud ymlaen ymdrechion gwrth-dwyll rhagweithiol. Mae Archwiliad Mewnol wedi bod yn rhan o dri ymchwiliad sy'n deillio o chwythu'r chwiban, sydd wedi effeithio ar y cynnydd ar ddarparu gwaith sicrwydd. Mae'r ddau honiad cyntaf wedi cael eu hymchwilio ac mae argymhellion i reolaethau mewnol gael eu rhoi ar waith neu eu cryfhau wedi eu cytuno. Mae'r trydydd honiad yn cael ei ymchwilio ar hyn o bryd.
- 4.7. Mae archwilio mewnol yn monitro perfformiad mewn perthynas â mynd i'r afael â gweithredoedd sy'n deillio o adolygiadau archwilio. Cyfrifoldeb y rheolwyr yw mynd i'r afael â'r camau gweithredu a chofnodi'r cynnydd ar y system rheoli perfformiad (Verto). Mae Archwilio Mewnol yn parhau i wneud 'dilyniant' ac adroddiadau ar y cynnydd wrth weithredu cynlluniau gweithredu sy'n deillio o archwiliadau sicrwydd isel i sicrhau bod gwelliannau angenrheidiol yn cael eu gwneud.
- 4.8. Mae'r archwiliad a gytunwyd ar gamau sydd wedi'u gweithredu gan ffigwr y gwasanaeth wedi'u gadael yn wag oherwydd ar hyn o bryd Nid yw adolygiadau ysgolion wedi'u nodi ar Verto sy'n golygu nad ydym yn codi'r holl gamau gweithredu ac yn ail, rydym wedi nodi nad yw pob Gwasanaeth yn diweddarau eu statws gweithredu ar Verto. Er mwyn casglu'r holl wybodaeth sydd ei angen, mae'r Prif Archwilydd Mewnol yn cynnig adolygu sut mae Archwilio Mewnol yn casglu'r wybodaeth ar hyn o bryd a beth sydd angen ei wneud wedyn i sicrhau bod yr holl wybodaeth yn cael ei chipio wrth symud ymlaen.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

- 5.1. Nid oes angen penderfyniad gyda'r adroddiad hwn. Does dim cyfraniad uniongyrchol at Flaenoriaethau Corfforaethol, ond bydd rhai prosiectau yn y cynllun archwilio yn adolygu meysydd Blaenoriaeth Gorfforaethol a byddant yn rhoi sicrwydd ynghylch eu cyflawni.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

- 6.1. Ddim yn berthnasol – does dim penderfyniad na chostau ynghlwm â'r adroddiad.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o'r Effaith ar Les?

7.1. Ddim yn berthnasol – nid oes angen penderfyniad na chynnig am newid yn yr adroddiad hwn

8. Pa ymgynghoriadau sydd wedi'u cynnal gyda Chraffu ac eraill?

8.1. Dim angen

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

9.1. Nid oes unrhyw oblygiadau ariannol ynghlwm â'r adroddiad hwn.

10. Beth yw'r risgiau ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Is-bennawd (dileer fel y bo'n briodol)

10.1. Pe na bai digon o waith archwilio yn cael ei gwblhau yn ystod y flwyddyn, mae risg na all y Prif Archwilydd Mewnol dynnu ar ddigon o sicrwydd i gyhoeddi barn flynyddol gyflawn yn unol â Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus. Mae archwiliadau yn cael eu blaenoriaethu i roi sylw i lywodraethu, rheoli risg a rheolaethau mewnol a bydd cwmpas ar gyfer yr archwiliadau hyn yn canolbwyntio ar risgiau allweddol.

11. Pŵer i wneud y penderfyniad

11.1. Ddim yn berthnasol – nid oes penderfyniad angenrheidiol gyda'r adroddiad hwn.